

PROGRAMACIÓN DOCENTE DE **REPERTORIO DE ÓPERA E ZARZUELA III**
 CONSERVATORIO SUPERIOR DE MÚSICA DE A CORUÑA
 TÍTULO SUPERIOR DE MÚSICA (ENSINANZAS REGULADAS POLO DECRETO 163/2015, DO 29 DE OUTUBRO)

1. IDENTIFICACIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN									
DISCIPLINA: REPERTORIO DE ÓPERA E ZARZUELA III									
ESPECIALIDADE	Interpretación				ITINERARIO		CANTO		
CARÁCTER	Obrigatoria				TIPO DE CLASE		INDIVIDUAL		
DEPARTAMENTO	CANTO				XEFE DE DPTO.		Lorenzo de los Santos Gago		
CURSOS	1º curso	2º curso	3º curso	4º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Lorenzo de los Santos Gago		
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	Horas de clase semanais:	I hora
ECTS/CUAD.					1,5			Observacións:	
DOCENTES:	NOME E APELIDOS				EMAIL/TEL/WEB		TITORÍA		
	Aida Cruz Estévez Nuria Lorenzo López				aidacruz@edu.xunta.gal nurialorenzolopez@gmail.com		Xoves, de 13:30 a 14:30 Venres, de 10:30 a 11:30		

2. DESCRIPTOR E COMPETENCIAS	
DESCRITOR:	Interpretación de obras diversas do xénero de ópera e zarzuela, segundo as características vocais do/a alumno/a, coa necesaria eficiencia técnica, e adecuación ao xénero, autor/a e época á que pertence. Desenvolvemento das dimensións básicas da interpretación destes xéneros, con acompañamento pianístico.
COÑECEMENTOS PREVIOS:	Non se requiren coñecementos específicos, mais si relacionados coa técnica (Canto), e co tratamento estilístico de época e/ou autores (Repertorio de cuatrimestres anteriores)
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS:	A disciplina ten relación directa cos contidos de outras disciplinas específicas do itinerario, tales como o Canto, os Idiomas, Historia do Canto, e Escena Lírica. Está tamén relacionada de maneira propedéutica cos contidos da disciplina de Música de cámara, e cos contidos de repertorio do século XX-XXI, de ser o caso. A disciplina de Repertorio de ópera e zarzuela debe capacitar ao alumnado para unha interpretación de alto nivel no repertorio destes xéneros musicais, afondando no seu estilo e características.
COMPETENCIAS TRANSVERSAIS:	T1, T2, T4, T5, T6, T13, T17
COMPETENCIAS XERAIS:	X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:	E11, E12, E14, E15, E16, E110
<i>*Ver a listaxe e descrición de competencias no Decreto 163/2015, do 29 de outubro</i>	

3. OBXECTIVOS	
DESCRÍCÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Discernir os diferentes estilos musicais das diferentes épocas e autores.	T1, T2, T4, T6, T17, X5, X11, X17, X24, E16
Afondar en todos os aspectos técnicos e estilísticos.	T1, T2, T4, T6,

	T17, X5, X11, X17, X24, EI6
Desenvolver unha capacidade interpretativa que lle permita abordar o repertorio correspondente.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, EI1, EI2, EI4, EI5, EI10
Controlar as características da propia voz: extensión, timbre, flexibilidade, cor, e poder utilízalas en todo tipo de calidades expresivas.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, EI1, EI2, EI4, EI5, EI10
Desenvolver os recursos vocais que lle permitan aplicar os coñecementos de fonética e prosodia particulares de cada lingua.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, EI1, EI2, EI4, EI5, EI10

4. CONTIDOS		
TEMAS	DESCRITOR DE SUBTEMAS	SESIÓNS
1-O repertorio de ópera e zarzuela. Diferentes estilos e obras.	Estudo e interpretación de óperas de diferentes estilos e autores Estudo e interpretación de zarzuelas de diferentes estilos e autores.	12
2- A interpretación estilística diferenciada en función do estilo e autor.	Coñecemento do repertorio. Contexto histórico-estilístico do repertorio. Traballo de destrezas e conceptos tales como a memoria musical, elementos formais, liña melódica.	1*
3- O desenvolvemento da capacidade expresiva e creativa en relación coa interpretación musical.	Tratamento vocal específico. Desenvolvemento dos propios recursos técnico-vocais ao servizo dun repertorio. cunhas características concretas e específicas. Recursos vocais adecuados á interpretación segundo a época, estilo e autor. Hábito de interpretación de memoria	1*
4- A aplicación das particularidades lingüísticas e fonéticas das obras a interpretar.	Análise do texto. Autor. Comprensión aplicada do texto e relación coa liña melódica. Articulación correcta, dicción e prosodia do texto. Expresividade en relación co texto.	1*
5- Metodoloxía e tempo de estudo.	Responsabilidade no estudio da parte propia da obra que se traballa Análise da obra, métodos de comprensión e memorización da obra Lectura musical das obras, Dominio técnico individual, Propostas de dinámicas e carácter, etc. Preparación para a interpretación en público.	1*
<i>*Os contidos 2 ao 5 reflíctense temporalizados nunha sesión, aínda que, polo seu carácter transversal, na práctica serán traballados ao longo de tódalas sesións.</i>		

<i>A profesora proporá o catálogo de obras a traballar durante o cuadrimestre, e función das características vocais do alumno/a.</i>	16
TOTAL SESIÓNS:	

5. PLANIFICACIÓN DOCENTE E METODOLOXÍA			
TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Actividades introdutorias (Saúdo inicial; posta en común dos coñecementos que posúen os alumnos/as ao comezo do curso, e exposición das expectativas que teñen cara ao cuadrimestre que comeza).	1		1
Exposición maxistral (exposición teórica dos contidos a traballar durante as clases. Contextualización das obras escollidas para o seu repertorio e puntualizacións técnicas a priori das mesmas.)	1		1
Exposición práctico-teórica (Exposición para introducir os aspectos teóricos e estilísticos aplicables no repertorio a estudar.)	1		1
Práctica individual (Tempo que o alumno/a dedicará á práctica do repertorio, en clase ou na casa)	10	15	25
Lectura guiada e comentario de fontes (preparación durante a clase do traballo encomendado para a seguinte sesión. Supervisión da información teórica aportada polo alumno/a con respecto ao autor, estilo, fonética, tradución do texto ...)	1		1
Pescuda de información, traballo persoal (tempo de pescuda de información adicional ao traballo da aula proposto).		4	4
Actividades complementarias (Asistencia a exposicións, seminarios, conferencias..., relacionados coa materia).		8	8
Tutorías (atención particular aos alumnos/as)		1	1
Actividades de avaliación: 1. Proba práctica coa interpretación da totalidade do repertorio traballado durante o cuadrimestre 2. Audición (interpretación en audición pública de repertorio traballado nas clases) 3. Revisión de probas	1 1	1	1 1
TOTAL HORAS:			45

6. AVALIACIÓN			
FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
6.1. CONVOCATORIA ORDINARIA			
6.1.1 AVALIACIÓN ORDINARIA (CON AVALIACIÓN CONTINUA)			
<p>Seguimento do rendemento do alumno (Caderno do Profesor)</p> <p>O programa do curso consistirá no estudio e interpretación dun mínimo de 3 pezas (arias de ópera e/ou romanzas de zarzuela)</p> <p>*Tendo en conta as características vocais do alumnado e o nivel deste, este repertorio é susceptible a cambios.</p>	<p>1)Asistir ás clases con regularidade e puntualidade. 2) Amosar unha actitude positiva e interese pola disciplina. 3)Realizar eficaz e puntualmente exercicios propostos na aula. 4) Demostrar capacidade de resposta na asimilación dos diferentes conceptos técnicos, estilísticos e musicais que se traballarán nas sucesivas clases. 5) Demostrar un control correcto da columna do aire (apoio, legato, dinámicas, ornamentación, etc.), así como da respiración costo-diafragmática abdominal e ser quen de cantar cunha correcta afinación na interpretación do repertorio.</p> <p>6)Interpretar de xeito coherente co estilo e a estética das diferentes pezas que se traballen.</p>	<p>Todas a enumeradas para o cuadrimestre</p>	<p>40%</p>

<p>-Audicións-exames de aula.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Amosar una correcta emisión e control da voz, que permita un canto legato e a igualdade de rexistros. 2) Demostrar un control correcto da columna do aire, así como da respiración costo-diafragmática abdominal e ser quen de cantar cunha correcta afinación na interpretación do repertorio. 3) Utilizar a pronunciación correcta do texto, a través dunha axeitada articulación. 4) Amosar comprensión do texto e da escritura pianística na interpretación, demostrando suficiente control e equilibrio durante as súas interpretacións. 5) Ser quen de interpretar o repertorio proposto co carácter axeitado ao xénero vocal ao que pertenza. 6) Demostrar coñecemento suficiente da personaxe que interpreta así como as súas implicacións dentro da obra á que pertenza a aria ou romanza 7) Mostrar capacidade de independencia para a selección de repertorio que poida ser adecuado ás súas características vocais. 8) Aplicar os coñecementos estilísticos e estéticos a de cada obra a interpretar. 9) Ser quen de interpretar o repertorio con soltura e seguridade na presenza escénica. 10) Ser quen de interpretar todo o repertorio de memoria. 	<p>Todas as enumeradas para o cuadrimestre</p>	<p>30%</p>
<p>-Audición pública, organizada polo departamento</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Amosar una correcta emisión e control da voz, que permita un canto legato e a igualdade de rexistros. 2) Demostrar un control correcto da columna do aire, así como da respiración costo-diafragmática abdominal e ser quen de cantar cunha correcta afinación na interpretación do repertorio. 3) Utilizar a pronunciación correcta do texto, a través dunha axeitada articulación. 4) Amosar comprensión do texto e da escritura pianística na interpretación, demostrando suficiente control e equilibrio durante as súas interpretacións. 5) Ser quen de interpretar o repertorio proposto co carácter axeitado ao xénero vocal ao que pertenza. 6) Demostrar coñecemento suficiente da personaxe que interpreta así como as súas implicacións dentro da obra á que pertenza a aria ou romanza 7) Mostrar capacidade de independencia para a selección de repertorio que poida ser adecuado ás súas características vocais. 8) Aplicar os coñecementos estilísticos e estéticos a de cada obra a interpretar. 9) Ser quen de interpretar o repertorio con soltura e seguridade na presenza escénica. 10) Ser quen de interpretar todo o repertorio de memoria. 	<p>Todas as enumeradas para o cuadrimestre</p>	<p>30%</p>

6.1.2. AVALIACIÓN ORDINARIA (ADIANTO DE CONVOCATORIA-EXAME DECEMBRO)			
-Audición pública.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Amosar una correcta emisión e control da voz, que permita un canto legato e a igualdade de rexistros. 2) Demostrar un control correcto da columna do aire, así como da respiración costo-diafragmática abdominal e ser quen de cantar cunha correcta afinación na interpretación do repertorio. 3) Utilizar a pronunciación correcta do texto, a través dunha axeitada articulación. 4) Amosar comprensión do texto e da escritura pianística na interpretación, demostrando suficiente control e equilibrio durante as súas interpretacións. 5) Ser quen de interpretar o repertorio proposto co carácter axeitado ao xénero vocal ao que pertenza. 6) Demostrar coñecemento suficiente da personaxe que interpreta así como as súas implicacións dentro da obra á que pertenza a aria ou romanza 7) Mostrar capacidade de independencia para a selección de repertorio que poida ser adecuado ás súas características vocais. 8) Aplicar os coñecementos estilísticos e estéticos a de cada obra a interpretar. 9) Ser quen de interpretar o repertorio con soltura e seguridade na presenza escénica. 10) Ser quen de interpretar todo o repertorio de memoria. 	Todas as enumeradas para o cuadrimestre	100%
6.1.3. AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*PERDA AVALIACIÓN CONTINUA)			
<i>*(Alumnos/as que superen as 3 faltas por Cuadrimestre, segundo o Protocolo aprobado polo Consello Escolar)</i>			
-Audición pública.	<ol style="list-style-type: none"> 1) Amosar una correcta emisión e control da voz, que permita un canto legato e a igualdade de rexistros. 2) Demostrar un control correcto da columna do aire, así como da respiración costo-diafragmática abdominal e ser quen de cantar cunha correcta afinación na interpretación do repertorio. 3) Utilizar a pronunciación correcta do texto, a través dunha axeitada articulación. 4) Amosar comprensión do texto e da escritura pianística na interpretación, demostrando suficiente control e equilibrio durante as súas interpretacións. 5) Ser quen de interpretar o repertorio proposto co carácter axeitado ao xénero vocal ao que pertenza. 6) Demostrar coñecemento suficiente da personaxe que interpreta así como as súas implicacións dentro da obra á que pertenza a aria ou romanza 7) Mostrar capacidade de independencia para a selección de repertorio que poida ser adecuado ás súas características vocais. 8) Aplicar os coñecementos estilísticos e estéticos a de cada obra a interpretar. 9) Ser quen de interpretar o repertorio con soltura e 	Todas as enumeradas para o cuadrimestre	100%

	seguridade na presenza escénica. 10) Ser quen de interpretar todo o repertorio de memoria.		
6.2. CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA			
-Audición pública.	<p>1) Amosar una correcta emisión e control da voz, que permita un canto legato e a igualdade de rexistros.</p> <p>2) Demostrar un control correcto da columna do aire, así como da respiración costo-diafragmática abdominal e ser quen de cantar cunha correcta afinación na interpretación do repertorio.</p> <p>3) Utilizar a pronunciación correcta do texto, a través dunha axeitada articulación.</p> <p>4) Amosar comprensión do texto e da escritura pianística na interpretación, demostrando suficiente control e equilibrio durante as súas interpretacións.</p> <p>5) Ser quen de interpretar o repertorio proposto co carácter axeitado ao xénero vocal ao que pertenza.</p> <p>6) Demostrar coñecemento suficiente da personaxe que interpreta así como as súas implicacións dentro da obra á que pertenza a aria ou romanza</p> <p>7) Mostrar capacidade de independencia para a selección de repertorio que poida ser adecuado ás súas características vocais.</p> <p>8) Aplicar os coñecementos estilísticos e estéticos a de cada obra a interpretar.</p> <p>9) Ser quen de interpretar o repertorio con soltura e seguridade na presenza escénica.</p> <p>10) Ser quen de interpretar todo o repertorio de memoria.</p>	Todas as enumeradas para o cuatrimestre	100%

Para a poder optar á Matrícula de Honra, o alumnado deberá obter cunha cualificación de sobresáinte na disciplina. O/a profesor/a da do/a alumno/a comunicará ao departamento ao do final da semana dos exames. Os/as alumnos/as deberán realizar unha proba deseñada polo departamento a tal fin, cunha convocatoria específica para o mesmo, e que non excederá na súa totalidade dos 30 minutos de duración.

7. ALUMNADO CON NECESIDADES EDUCATIVAS ESPECIAIS	
DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
<p>Deberanse cumprir as disposicións vixentes no marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social.</p> <p>Asemade terase en conta a ORDE do 8 de setembro de 2021 pola que se desenvolve o Decreto 229/2011, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia en que se imparten as ensinanzas establecidas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación.</p>	<p>Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.</p>

8. BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E DOCUMENTOS

- Alier, R.: Guía universal de la ópera. Ma non Troppo-Robinbook. Barcelona, 2007.
- Alier, R.: Historia de la ópera. Ma non Troppo-Robinbook. Barcelona, 2002.
- Carrillo Guzmán, M. : *Introducción a la dramaturgia musical*. Editum (ediciones de la Universidad de Murcia)
- Falcón, L. : *La ópera, voz, emoción y personaje*. Alianza Música
- Jacobs, A. e Sadie, S.: *El libro de la ópera*. Edit. Rialp
- Lang, P.H.: La experiencia de la ópera. Alianza Editorial. Madrid, 1983, 2011.
- Mantel, Gerhard: *Interpretación. Del texto al sonido*. Edit. Alianza Música.
- Perelló-Montserrat Caballé: *Canto-Dicción*. Edit. Científico-médica.
- Ricci: *Variazioni-cadenze tradizioni*. Edit. Ricordi
- Starobinsk.: *Las hechiceras, poder y seducción en la ópera*. Akal Música
- Turina: *Vocalizaciones*. Edit. Unión musical española

Obras orientativas:

Bellini (Norma, La Sonámbula), Bizet (Carmen, Les Pêcheurs de Perles), Britten (Peter Grimes, Billy Budd), Catalani (La Wally), Charpentier (Louise), Debussy (Pelleas et Melisande) Donizetti (L'Elisir d'Amore, Don Pasquale, Maria Stuarda), Gluck (Alceste), Gounod (Faust, Roméo et Juliette), Händel (Acis and Galathea, Rodelinda, Giulio Cesare, ...), Humperdinck (Hänsel und Gretel), Lehár (Die lustige Witwe), Leoncavallo (Pagliacci), Mozart (Cosí fan tutte, Die Zauberflöte, Don Giovanni, La clemenza di Tito, Zaide...), Menotti (The Telephone), Offenbach (Les Contes d'Hoffmann), Puccini (La Bohème, Madame Butterfly, Manon Lescaut, Le Villi, Tosca...), Ravel (L'enfant et les Sortilèges), Rossini (La Cenerentola, Il Barbieri di Siviglia, L'Italiana in Algeri...), Verdi (Ermani, Il trovatore, La Traviata, Rigoletto, Simon Boccanegra...), Weber (Der Freischütz), Wolf-Ferrari (Il Segreto di Susanna)

Arrieta (Marina), Barbieri (El Barberillo de Lavapiés, Los Diamantes de la Corona), Bretón (La Verbena de la Paloma), Chapí (Las Hijas del Zebedeo, El Rey que Rabió...), Chueca (La Gran Vía, Agua, Azucarillos y Aguardiente), Fernández Caballero (Gigantes y Cabezudos), Guerrero (El huésped del Sevillano, La Rosa del Azafrán...), Guridi (El Caserío), Serrano (La Canción del Olvido), Sorozábal (La del Manojó de Rosas, La Taberna del Puerto), Soutullo (El Último Romántico), Moreno Torroba (Luisa Fernanda, La Marchenera), Vives (Doña Francisquita, Maruxa, Bohemios)

LINKS

- Partituras de Música de dominio público: www.imslp.org, onde pódese encontrar diverso material de obras en formato pdf.
- Catálogo de obras: www.sheetmusicarchive.net con partituras en pdf